

Uvodna razmatranja

Jedna od tema kojom se naša javnost bavi u svim medijima je borba protiv organizovanog kriminala.

Organizovani kriminal je teorijski novi pojam, ali stara pojava. Izraz organizovani kriminalitet prvi put se spominje u Engleskoj početkom 18-og vijeka, a posle u Italiji krajem 19-og vijeka organizovanim oblicima mafije. Postoji u svim zemljama i nažalost pokazuje tendenciju povećanja. Opasnost je za svako društvo da se u legalne društvene strukture infiltriraju kriminalne grupe sa ciljem da se obogate na način da se podvode najčešće mlađe ženske osobe radi prostitucije i profita.

Upravo iz tih razloga, u ovom radu će biti govora o tome šta predstavlja pojam "trgovina ljudima", koji su mehanizmi zaštite kao i primjena međunarodnih i domaćih pravnih propisa u domaćem zakonodavstvu radi zaštite građana, prvenstveno žena i djece, od trgovine i izrabljivanja istih u bilo kom obliku.

Trgovina ljudima je jedan od najtežih oblika kršenja ljudskih prava u savremenom svijetu i najdrastičnije ugrožava osnovna ljudska prava licima koja postanu njene žrtve. Međutim, trgovina ljudima je fenomen star koliko i ljudski rod, samo je kroz istoriju imala različite forme i obim. Trgovina ljudima je globalni problem, koji je prisutan u svim kulturama i društvima savremenog svijeta, bez obzira na ekonomsku razvijenost, političko uređenje ili religijsku pripadnost stanovništva.

Još je „Društvo naroda“ početkom 20. vijeka pokušalo da reguliše i sankcioniše pojavu ropstva, ali svi ti naponi su bili jednostrani i diskriminatorni, jer su bili usmjereni samo na zaštitu ženskih osoba bijele rase, pa se koristio termin trgovina „bijelim robljem“, jer je u to vrijeme trgovina robovima iz Afrike i Azije u nekim zemljama bila tolerisana. Taj termin je danas apsolutno neprihvatljiv.

Od Konvencije UN o ljudskim pravima iz 1948. godine počinju da se donose Konvencije koje zabranjuju ropstvo u bilo kom obliku i štite sve osobe od ropstva bez obzira na boju kože, rasu ili pol.

Krivično djelo „Trgovine ljudima“ je veoma kompleksno, ali suština je u zabrani i kažnjavanju svih oblika eksploatacije ljudi uz primjenu sile, prijetnje ili drugih ponašanja kojima se određena osoba stavlja u odnos zavisnosti ili pod totalnu kontrolu uz najgore fizičko i psihičko nasilje, tako da je prinuđena da radi ili čini nešto što ne želi, niti je za to što čini odgovarajuće plaćena.

Najčešći oblici eksploatacije i zlostavljanja ljudi su: seksualna eksploatacija (u prostituciji i seksualnoj industriji), radna eksploatacija, iskorišćavanje ženske i muške djece u cilju prosjačenja, vršenja krivičnih djela, sklapanja prinudnih maloljetničkih brakova. U posljednje vrijeme sve su učestaliji slučajevi iskorišćavanja djece u pornografske svrhe.

To su najgori oblici zlostavljanja, najčešće žena i djece i predstavljaju kršenje osnovnih ljudskih prava i prava djeteta. Posljednjih godina se sve više prepoznaju i slučajevi trgovine muškarcima u cilju iskorišćavanja u građevinskim radovima, mada je bilo i slučajeva iskorišćavanja muškaraca u poljoprivredi

Problem eksploatacije ljudi uz primjenu sile i zlostavljanja nije nov, taj fenomen, nažalost prati razvoj ljudske civilizacije i zato danas trgovinu ljudima zovemo i moderno ropstvo, zato što u svojoj suštini to i jeste. Ljudima se trguje kao da su roba i prema njima se kriminalci, ali i korisnici kriminalnih usluga ponašaju kao da su stvari.

Trgovina ljudima predstavlja najzlokobniji vid globalizacije i pored trgovine drogom, najunosniji vid organiziranog kriminala.

Trafiking je vid iskorištavanja ljudi koji u nekim zemljama nije nikad prestajao. Trafiking predstavlja najgrublji vid ograničenja ljudske slobode, kojim organizirana mreža modernih robovlasnika stiže profit na trgovini ljudima.

Trgovina ljudima obuhvata: vrbovanje, kidnapovanje, prodaju, skrivanje i primanje osoba uporabom sile ili drugih oblika prijetnje, prijevaru, obmanu u cilju seksualnog ili ekonomskog iskorištavanja zbog određenog profita. Mreža ovog kriminala organizovana je, djeluje efikasno i povezana je najčešće sa drugim vidovima kriminala kao što su pranje novca i trgovinom drogama. Razvija se brzo u državama gdje vlada siromaštvo, korupcija i upotrebom korupcije vrši zaštitu kriminalne mreže. Ovaj vid kriminala brzo se prilagođava bilo kojoj situaciji, naročito slabostima policijskih i sudskih organa, slabostima regionalne i međunarodne saradnje.

Posmatrajući fenomen trgovine ljudima evidentno je da je on bio prisutan od davnina, ali je tokom poslednjih decenija postao globalni problem i ozbiljna prijetnja bezbjednosti. Zajedno sa trgovinom narkoticima, oružjem i pranjem novca, trgovina ljudima je jedan od najvećih i najprofitabilnijih globalnih kriminalnih aktivnosti savremenog svijeta. O razmjerama opasnosti koje sa sobom nosi trgovina ljudima govori i veliki broj dokumenata donesenih u okviru univerzalnih i regionalnih organizacija. Svake godine, milioni muškarac, žena i djece širom svijeta budu prodani i držani u uslovima jednakim ropstvu. Među njima veliki je broj žena i djevojčica, koje su prevarom ili silom odvedene i prodane da rade u prisilnoj prostituciji, i muškaraca koji rade na poljima, fabrikama, na građevini. Ovaj kriminalni oblik ispoljavanja na našim prostorima u prošlosti nije bio prisutan u nekoj zabrinjavajućoj mjeri, ali činjenica da danas to nije ni slično. Region Balkana već duže vrijeme je jedno od glavnih odredišta i tranzita za trgovinu ljudima. Danas Balkan predstavlja polazno područje trgovine ljudima. Uprkos dugogodišnjim naporima u suzbijanju trgovine ljudima, ona i dalje cvjeta i širi se. U današnje vrijeme ova negativna kriminalna pojava najvećim svojim dijelom se odvija pod okriljem i u sprezi sa organizovanim-transnacionalnim kriminalom, što posebno zabrinjava cjelokupno ljudsko društvo, a posebno subjekte i službe bezbjednosti koji se aktivno suprostavljaju ovom opakom problemu. Otežavajuća okolnost u suzbijanju trgovine ljudima predstavlja činjenica da u mnogim zemljama policijski organi i službenici vlade ignorišu, olakšavaju ili čak profitiraju od ovog vida kriminala. Takođe u većini zemalja destinacije, trgovini ljudima se prvenstveno pristupa kao problemu ilegalne imigracije ili prostitucije. Strategije protiv trgovine ljudima često imaju posledice po trafikovane osobe, a ne po kriminalne mreže koje njima trguju i koji veoma dobro profitiraju.